

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

УХВАЛА

19 березня 2024 року

м. Київ

Вищий антикорупційний суд колегією суддів у складі:
головуючої судді Широкої К. Ю.,
суддів Саландяк О. Я., Олійник О. В.,

розглянувши в письмовому провадженні заяву Міністерства юстиції України (01001, м. Київ, вул. Городецького, буд. 13, код ЄДРПОУ 00015622) про забезпечення доказів шляхом їх витребування до подання позовної заяви,

ВСТАНОВИВ:

08 березня 2024 року Міністерство юстиції України (далі - Мін'юст), як особа, яка може набути статусу позивача, звернулося до суду із заявою про забезпечення доказів до подання позовної заяви про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» до особи, яка може набути статусу відповідача, а саме Табачника Дмитра Володимировича, 27.11.1963 р. н. (далі – підсанкційна особа).

Заява про забезпечення доказів була передана колегії суддів у складі головуючої судді Широкої К. Ю., суддів Саландяк О. Я., Олійник О. В. відповідно до протоколу автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 08.03.2024.

14 березня 2024 року Мін'юстом подано клопотання про розгляд заяви про забезпечення доказів в порядку письмового провадження без участі осіб, які можуть набути статус учасників справи та без участі Міністерства юстиції України.

1. Зміст і обґрунтування заяви про забезпечення доказів

У своїй заяві Мін'юст просить постановити ухвалу про забезпечення доказів шляхом витребування копії усіх наявних матеріалів спадкової справи [REDACTED] після смерті Табачника Володимира Ігоровича, померлого 04.01.2020, яка перебуває у фактичному володінні приватного нотаріуса [REDACTED]

Приватний нотаріус [REDACTED] заміщує приватного нотаріуса [REDACTED] відповідно до договору про заміщення від 30.09.2022. Згідно з актом приймання-передавання документів нотаріального діловодства на строк заміщення має доступ до документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса [REDACTED]

Також представник Мін'юсту просить на підставі ч. 5 ст. 80 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) уповноважити Мін'юст на одержання цих доказів.

В обґрунтування заяви зазначає, що Мін'юстом встановлено підстави для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» до Табачника Дмитра Володимировича. Проте, з урахуванням положень чинного законодавства, яким охороняється спадкова таємниця, отримання окремих доказів, які стосуються обсягу активів які можуть належати підсанкційній особі, самостійно Мін'юстом є неможливим, що обумовлює необхідність звернення до суду із відповідними заходами забезпечення доказів.

Так, пов'язаним з Табачником Д.В. особою є його батько, Табачник Володимир Ісерович (Ігорович), що підтверджується актовим записом про народження [REDACTED]

Згідно з витягом із Державного реєстру актів цивільного стану громадян щодо актового запису про смерть [REDACTED], Табачник Володимир Ігорович, 15 вересня 1940 року народження, помер 04 січня 2020 року у м. Києві, Україна, про що видано свідоцтво серії [REDACTED] номер актового запису [REDACTED]

Відповідно до Інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру Іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна щодо суб'єкта, у власності Табачника Володимира Ігоровича, перебуває наступне майно:

- ½ частка квартири, загальною площею 126,5 кв.м, житловою площею 55,4 кв.м, що розташована за адресою: [REDACTED]

В реєстраційній справі міститься довідка надана приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу [REDACTED] в якій зазначено що 04 січня 2020 року помер Табачник Володимир Ігорович, останнє місце проживання якого було за адресою: [REDACTED]

Приватним нотаріусом 30.06.2020 заведено спадкову справу [REDACTED] цього ж дня брат відповідача Табачник Михайло Володимирович подав заяву про прийняття спадщини, зареєстровану в Книзі обліку та реєстрації спадкових справ [REDACTED] та інші необхідні документи. Табачник Михайло Володимирович є спадкоємцем померлого 04.01.2020 Табачника Володимира Ігоровича.

Сам Табачник Дмитро Володимирович зареєстрований за адресою: [REDACTED] [REDACTED] що є останнім місцем проживання померлого Табачника Володимира Ігоровича, отже Табачник Д. В., в силу частини 3 статті 1268 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) вважається таким, що прийняв спадщину.

Мін'юст вважає, що спадкоємець, який у встановленому законом порядку прийняв спадщину, є її власником з часу її відкриття, а документом для підтвердження права власності на спадкове майно є свідоцтво на спадщину, отримане в установленому законодавством порядку. Проте, з урахуванням позиції, висловленої Верховним Судом в постанові від 15.07.2020 у справі № 355/340/17-ц, відсутність реєстрації права власності відповідно до Закону України «Про реєстрацію речових прав на нерухому майно та їх обтяжень» не зумовлює позбавлення особи прав користування та володіння належним їй на праві власності майном.

Мін'юст вважає, що підсанкційна особа Табачник Д. В. може у будь-який час звернутися до нотаріуса та отримати свідоцтво про право на спадщину за законом на половину від ½ частки у вищезазначеному об'єкті нерухомості, чим вчиняє дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження по відношенню до вказаного майна, оскільки може вчиняти дії, які впливають на його долю.

Одночасно, у Мін'юсту відсутня інформація щодо наявності заповітів від імені Табачника В. І. чи належних доказів, які безумовно свідчили б про відсутність інших спадкоємців крім Табачника Д. В. та

його брата Табачника М. В. Відповідно, на даний час, неможливо встановити наявність чи відсутність прав інших осіб, окрім вищезазначених на спадкове майно Табачника В. І.

Окрім того, у матеріалах спадкової справи може бути наявна інформація щодо іншого майна, яке належить до спадкової маси та потенційно належить до майна, стосовно якого підсанкційна особа може вчиняти права тотожні праву розпорядження.

2. Оцінка і мотиви суду

2.1. Щодо можливості розгляду заяви про забезпечення доказів

Розглянувши заяву про забезпечення доказів до подання позовної заяви, суд зазначає таке.

Учасник справи, у разі неможливості самостійно надати докази, вправі подати клопотання про витребування доказів судом. Суд може витребувати докази також до подання позову в порядку, встановленому статтями 114-117 КАС України (частини 1, 4 ст. 80 КАС України).

Щодо можливості подати відповідний адміністративний позов, суд зазначає про таке. Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції», санкція, передбачена п. 1-1 ч. 1 ст. 4 цього Закону може бути застосована за умови, що на відповідну фізичну чи юридичну особу в порядку, визначеному цим Законом, вже накладено санкцію у виді блокування активів.

Судом встановлено, що указом Президента України від 18 листопада 2023 року № 758/2023 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України (РНБО) «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». У пункті 3 «Фізичні особи, до яких застосовуються персональні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції)» додатку до вказаного рішення РНБО зазначено про застосування санкції у виді блокування активів до Табачника Дмитра Володимировича, 26.11.1963 р.н., громадянина РФ (т. 1 а. с. 6-8).

У заяві про витребування доказів Табачник Дмитро Володимирович указаний як особа, яка може набути статусу відповідача після подання позовної заяви Міністерством юстиції України.

Окрім цього, заяву подано Мін'юстом як особою, яка набуде статусу позивача в адміністративній справі, після подання позовної заяви. Відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 4 КАС України позивачем в адміністративному судочинстві є, в тому числі, суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду.

Частиною 8 статті 5 Закону України «Про санкції» встановлено, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях РНБО. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці органи забезпечують сприяння центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

Відповідно до п. 1 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 228 від 02.07.2014, таким центральним органом виконавчої влади є Міністерство юстиції України, яке, згідно із підпунктом 54-3 пункту 4 зазначеного Положення, уповноважене звертатися до суду з позовами та брати участь у справах про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції».

Згідно із ст. 283-1 КАС України позовна заява про застосування санкції, передбаченої в 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції», подається до Вищого антикорупційного суду протягом строку дії правового режиму воєнного стану.

У зв'язку із військовою агресією РФ проти України указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 в Україні введено воєнний стан, дія якого неодноразово продовжувалася. Указом Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 05.02.2024 № 43/2024, затвердженого Законом України № 3564-IX від 06.02.2024, дію правового режиму воєнного стану продовжено з 14 лютого 2024 року строком на 90 діб – до 13 травня 2024 року. Отже, як на момент подання цієї заяви про витребування доказів, так і на момент можливого розгляду адміністративного позову, який має бути поданий протягом 10 днів з дня постановлення ухвали про забезпечення доказів (ст. 4 ст. 114 КАС України), в Україні діє правовий режим воєнного стану.

Забезпечення доказів до подання позовної заяви здійснюється судом першої інстанції за місцезнаходженням засобу доказування або за місцем, де повинна бути вчинена відповідна процесуальна дія. Забезпечення доказів після подання позовної заяви здійснюється судом, який розглядає справу, відповідно до ч. 3 ст. 114 КАС України.

Вищий антикорупційний суд вирішує адміністративні справи щодо застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції», як суд першої інстанції відповідно до ч. 3 ст. 22, ч. 3 ст. 27 КАС України. Територіальна юрисдикція (підсудність) Вищого антикорупційного суду поширюється на всю територію України (ч. 2 ст. 4 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»).

Отже, заява надійшла від належного суб'єкта та підлягає розгляду Вищим антикорупційним судом.

Доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких доводиться наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення, висунути в справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ст. 72 КАС України).

Надані суду документи містять докази того, що у Мін'юсту є передбачені Законом підстави для подання позовної заяви про застосування до Табачника Дмитра Володимировича санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону, та вирішення питання про стягнення коштів на користь держави.

Окрім того, доцільність розгляду цієї заяви в письмовому провадженні обґрунтована тим, що заявник, яка може набути статус позивача обґрунтовується вірогідністю вчинення підсанкційних дій, пов'язаними з нею особами дії, спрямованих на відчуження відповідних активів у випадку стягнення з можливістю подання відповідного позову Мін'юстом.

2.2. Щодо витребування матеріалів спадкової справи

Відповідно до Інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, Єдиного реєстру звернення об'єктів нерухомого майна щодо суб'єкта (т. 1 а. с. 11, 12), у власності Табачника Дмитра Володимировича, перебувало наступне майно:

- ½ частка квартири, загальною площею 126,5 кв. м, житловою площею 77,4 кв. м, що розташована за адресою: [REDACTED]

Представник Мін'юсту зазначає, що підсанкційна особа Табачник Д. В. може звернутися до нотаріуса та отримати свідоцтво про право на спадщину за законом на частки у вищезазначеному об'єкті нерухомості, чим вчиняє дії, тотож, не виконуючи права розпорядження по відношенню до зазначеного майна, оскільки може вчинити дії, спрямовані на його долю.

Аналізуючи можливість прийняття спадщини підсанкційною особою, суд виходить із наступного.

Вимогами ч. 1 ст. 1270 ЦК України для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

Згідно із ст. 1272 ЦК України якщо спадкоємець протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу, не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її.

Відповідно до частин 2, 3 ст. 1272 ЦК України за письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати заяву про прийняття спадщини нотаріусу або в сільських населених пунктах - уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини. За позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

Хоча ЦК України встановлює виняток про можливість прийняти спадщину у випадку пропущення строку за згодою інших спадкоємців або за рішенням суду, колегія суддів також звертає увагу на такі нормативні положення щодо можливості прийняття спадщини підсанкційними особами.

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про нотаріат» однією з видів нотаріальних дій, що вчиняють нотаріуси є видача свідоцтва про право на спадщину.

Відповідно до п. 7 Розділу 3 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 (з подальшими змінами) у разі звернення фізичної або юридичної особи за вчиненням нотаріальної дії щодо розпорядження активами нотаріус перевіряє також факт застосування санкції у виді блокування активів до юридичних та/або фізичних осіб, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням такої нотаріальної дії.

У разі встановлення факту застосування санкцій, передбачених статтею 4 Закону України «Про санкції», до фізичних або юридичних осіб, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії (юридичних та/або фізичних осіб, що можуть прямо чи опосередковано впливати на фізичну або юридичну особу, яка звернулася за вчиненням відповідної нотаріальної дії), нотаріус відмовляє у вчиненні такої нотаріальної дії відповідно до статті 49 Закону України «Про нотаріат», якщо вчинення нотаріальної дії призведе до порушення обмежень (заборон), установлених санкцією відповідного виду.

Нотаріус зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня після звернення до нього відповідної особи повідомити територіальний орган Міністерства юстиції України про фізичну або юридичну особу, до якої застосовано санкції, якій було відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, із зазначенням відомостей про: нотаріальну дію, вид санкції, а у разі застосування санкції у виді блокування активів - про актив, щодо якого звернулася така особа.

Таким чином, на даний момент звернення Табачника Д. В. із заявою про вступ у спадщину матиме наслідком відмову нотаріуса у вчиненні такої нотаріальної дії, оскільки до Табачника Д. В. рішенням РНБО, затвердженим указом Президента України від 18 листопада 2023 року № 758/2023 застосовано санкцію у виді блокування активів строком на 10 років, а вказана санкція передбачена серед переліку передбачених ст. 4 Закону України «Про санкції».

Відповідно до ч. 3 ст. 1268 ЦК України зазначає про те, що спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу, він не заявив про відмову від неї.

Виходячи з наведеного, у випадку постійного проживання підсанкційної особи Табачника Д. В. разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, можна було б стверджувати про прийняття такої спадщини

від спадкодавця.

Представник Мін'юсту стверджує, що Табачник Д. В. зареєстрований за адресою: [REDACTED] [REDACTED] що є останнім місцем проживання померлого Табачника Володимира Ігоровича, отже підсанкційна особа, в силу частини 3 статті 1268 ЦК України вважається такою, що прийняла спадщину.

З наявних матеріалів, доданих до заяви про забезпечення доказів суд не може перевірити такі твердження заявника про дійсну можливість вступу в спадщину останнього, і саме доступ до матеріалів спадкової справи зможе підтвердити або спростувати вказане.

Також у матеріалах спадкової справи може бути наявна інформація щодо іншого майна, яке належить до спадкової маси. Відтак суд припускає, що у результаті ознайомлення з матеріалами спадкової справи, можливо буде встановити наявність чи відсутність інших активів підсанкційної особи Табачника Д. В., або активів щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними, і відносно яких можливе подання адміністративного позову щодо їх стягнення в дохід держави при застосуванні санкції передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

Відповідно до п. 16.1 розділу XVI Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених Наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5, тимчасовий доступ до справ і нотаріальних документів та тимчасова виїмка таких справ і документів, що знаходяться на зберіганні в контори, нотаріального архіву, приватного нотаріуса, можливі лише у випадках, передбачених чинним законодавством.

Згідно положень статті 8 Закону України «Про нотаріат» нотаріальна таємниця - сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо.

Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 цього Закону, а також помічник нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась. Довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу, а також на обґрунтовану письмову вимогу державного виконавця, приватного виконавця за виконавчим провадженням з обов'язковим зазначенням номера виконавчого провадження та реквізитів виконавчого документа, на підставі якого здійснюється виконавче провадження Національному агентству з питань запобігання корупції на його письмовий запит, здійснений з метою виконання повноважень, визначених Законом України «Про запобігання корупції».

Тож зазначені докази, витребувати які просить Мін'юст, – матеріали спадкової справи, становлять спадкову та нотаріальну таємницю.

Хоча подана Мін'юстом заява про забезпечення доказів шляхом їх витребування не містить обґрунтованих фактів існування ризиків чи загрози того, що докази можуть бути утрачені, однак суд погоджується, що самостійне їх отримання Мін'юстом не є можливим, з огляду на що доцільно витребувати докази на підставі КАС України.

3. Висновки

Відповідно до ч. 5 ст. 117 КАС України за результатами розгляду заяви про забезпечення доказів суд постановляє ухвалу про задоволення чи відмову у задоволенні заяви.

На підставі викладеного, дослідивши її зміст та матеріали справи, суд дійшов висновку про обґрунтованість вимог Мін'юсту.

Згідно до ч. 6 ст. 117 КАС України у разі задоволення заяви суд в ухвалі зазначає доказ, а також дії, що необхідно вчинити для його забезпечення.

Відтак, витребуванню підлягають копії усіх наявних матеріалів спадкової справи № [REDACTED] заведеної 30.06.2020 приватним нотаріусом [REDACTED] після смерті Табачника Володимира Ігоровича, померлого 04 січня 2020 року, які перебувають у фактичному володінні приватного нотаріуса [REDACTED] факт чого підтверджено матеріалами адміністративної справи (т. 1 а. с. 15, 16).

Відповідно до ч. 5 ст. 80 КАС України суд може уповноважити на одержання таких доказів заінтересовану особу.

З огляду, що Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції відповідно до Закону України «Про санкції», то суд вважає за можливе уповноважити Міністерство юстиції України одержати вищезазначені документи та інформацію.

Ч. 1 ст. 156 КАС України передбачено, що ухвала суду про забезпечення позову має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом. Така ухвала підлягає негайному виконанню з дня її постановлення незалежно від її оскарження і відкриття виконавчого провадження.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про виконавче провадження» виконавчі документи можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох років, крім посвідчень комісій по трудових спорах та виконавчих документів, за якими стягувачем є держава або державний орган, які можуть бути пред'явлені до примусового виконання протягом трьох місяців.

У зв'язку з тим, що стягувачем є державний орган, вказана ухвала може бути пред'явлена до примусового виконання протягом трьох місяців з дня набрання рішенням законної сили.

На підставі викладеного, керуючись статтями 77, 80, 114-117, 283-1 КАС України, суд

УХВАЛИВ:

1. Заяву Міністерства юстиції України про забезпечення доказів – задовольнити.
2. Витребувати у приватного нотаріуса [REDACTED] (здійснює нотаріальну діяльність за адресою: [REDACTED] копію усіх наявних матеріалів спадкової справи № [REDACTED] заведеної 30.06.2020 приватним нотаріусом [REDACTED] після смерті Табачника Володимира Ігоровича, померлого 04 січня 2020 року, яка перебуває у фактичному володінні приватного нотаріуса [REDACTED] яка відповідно до договору про заміщення приватного нотаріуса [REDACTED] з приватним нотаріусом [REDACTED] від 30 вересня 2022 року та акту приймання-передавання документів нотаріального діловодства приватного нотаріуса на строк заміщення має доступ до документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса [REDACTED]
3. Уповноважити на одержання доказів представників Міністерства юстиції України.
4. Ухвала є виконавчим документом та підлягає негайному виконанню. Ухвала може бути пред'явлена

до виконання у порядку та спосіб, що встановлені Законом України «Про виконавче провадження». Строк пред'явлення ухвали до виконання – до 18 червня 2024 року.

5. Стягувач – Міністерство юстиції України (01001, м. Київ, вул. Городецького, буд. 13, код ЄДРПОУ 00015622), боржник – приватний нотаріус ([REDACTED])

Ухвала набирає законної сили з моменту її підписання та може бути оскаржена безпосередньо до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом п'ятнадцяти днів з дня складення повного судового рішення. Оскарження ухвали про забезпечення доказів не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає розгляду справи.

Суддя-доповідач:

/підпис/

Широка К. Ю.

Судді:

/підпис/

Саландяк О. Я.

Олійник О. В.

/підпис/

